

3. 5. 1960

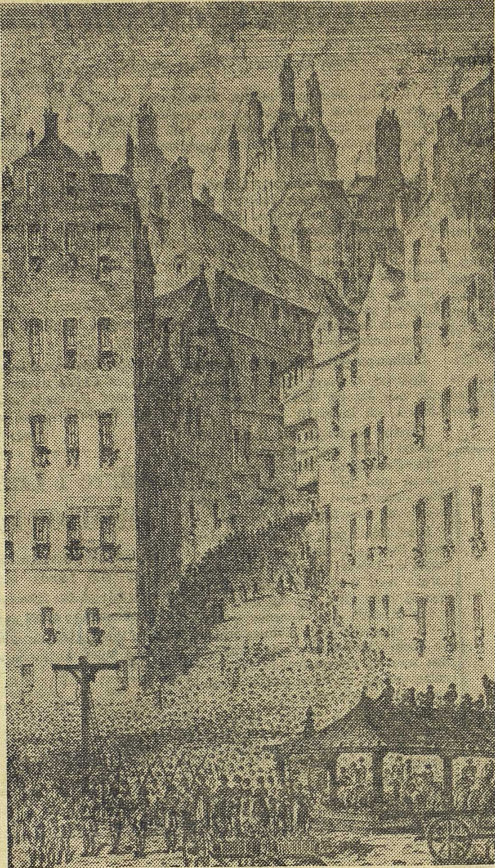
44

STADGAD BOSWELL

YALEUNIVERSITETETS utgåva av James Boswells efterlämnade, till stor del nyligen upptäckta papper fortskrider sakta men säkert; då den om kanske tjugu år är färdig bör den omfatta bortåt 15 000 sidor och bli en central källa för 1700-talets skotska och engelska kulturhistoria. Den senaste delen — *Boswell for the Defence* (McGraw-Hill Book Company, 5 dollar) — gäller tiden 1769—1774. Boswell, 29 år gammal, är nygift och praktiserar med skicklighet och framgång som advokat i Edinburgh. Under två resor till London beslutar han att skriva den biografi över Samuel Johnson som skulle göra dem båda världsberömda; en del material, huvudsakligen referat av samtal som Boswell utelämnade ur biografin, blir nu för första gången publicerat. Till avbrotten i advokatverksamheten hör också den resa till Hebriderna i sällskap med Johnson som beskrivits i en bok av Johnson och i ett avsnitt av Boswells Johnsonbiografi.

Det lyckliga äktenskapet gjorde för en tid Boswell till en stadgad man. Han sprang inte efter fruntimmer, inte ens efter prostituerade, och han söp sig sällan full; först i slutet av denna del finner vi ånyo i dagboken de från tidigare delar välbekanta notiserna om fylleri, baksällor och blama-geudar. En följd av denna stadga är beklaglig. Boswell skrev föga i dagboken då han hade det bra och inte var ängslig, och under långa tider försummade han den helt; de enda någorlunda utförliga och fullständiga anteckningarna härrör från resorna till London och umgänget med Johnson och andra berömdheter, såsom Burke, Garrick, Goldsmith och Reynolds. En annan konsekvens, i fråga om Boswells sinnelag, är mera diskutabel. För Boswell var steget från rättfärdighet till egenrättfärdighet ännu kortare än för de flesta människor. Då han under någon tid uppträtt anständigt blev hans självbelåtenhet svarartad. Hans anteckningar blev i denna situation gärna naiva, om också något förvånade, hyllningar till den egna förträffligheten. "Adel och allvarlig. I domstolen hela dagen, kände mig manlig och lugn och modig. Fin hemma." "Jag kände mig i en sådant stämning att jag såg mig själv som en Edmund Burke — en man som förenar behag i samtal med skicklighet i arbete och förmåga av vältalighet."

Även i denna del finns dock, särskilt från tiderna av återfall i synden, många uttryck för Boswells lika uppriktiga självironi och självförakt. "Drickande gör mig alltid obysad. Jag kommer ihåg att jag kände värme i hjärtat, livlighet i fantasin och glad själv-säkerhet, allt förenat i ett slags

Avrättning i Edinburgh i mitten av 1700-talet.

feber... Min fru väntade hela tiden, sömnig och orolig." "Vi är så skapade att nästan var och en är överlägsen, eller känner sig överlägsen, alla andra på någon punkt och genom att fästa tanken på den punkten kan han se sig själv med gott humör." I sällskap med Samuel Johnson tycks denna nervösa trafik av självberöm och självvransakan ha stannat av; Boswell blev på en gång lugn och anspråkslös inför den vördade och älskade lärofadern.

I introduktionen till denna del sägs det vara barnsligt att tycka bra eller illa om Boswell vid läsningen av hans papper. För min del kan jag inte undvika denna barnslighet och svänger ständigt mellan tillgivenhet och ilska. Säkert är att Boswell i ett parti av boken inger sympati och beundran. Som advokat åtog han sig att försvara en rad fattiga klienter och gjorde det med inlevelse och energi. Särskilt utförligt behandlas i dagboken och breven ett mål mot en lantbrukare, John Reid, som anklagades och dömdes till döden för stöld av några får.

Boswell var, i motsats till några av sina vänner, knappast påverkad av den kritik mot strafflagstiftningens hårdhet som vid denna tid började framträda i England under inflytande särskilt av Beccaria. Men han var övertygad om sin klients oskuld och redo att tillgripa snart sagt alla medel för att rädda honom; han hade planer på att befria honom ur fängelset och att enligt en fantastisk medicinsk teori uppväcka honom till liv efter hängningen. Och framför allt sökte han med metoder som verkar samtidigt grova och rörande att trösta John Reid och dennes familj. Han sökte göra det klart för Reid att avrättningen — om Reid var oskyldig eller uppriktigt ångrade sig — skulle leda till den himmelska saligheten, att obehaget att dö var obetydligt och att Reid, som visste när han skulle dö, egentligen var lyckligare än Boswell, som ständigt hotades av döden och kanske skulle dö utan kristlig förberedelse. Den bild av tidens religiösa föreställningar som ges i dessa samtal och i Reids efterlämnade bekännelse hör till det bästa av vad den stora utgåvan hittills givit.

HERBERT TINGSTEN

l.